

2. Ročník
Letní semestr

Dějiny oděvní kultury

Seminární práce

Téma: HISTORIE A VÝVOJ ODĚVNÍ VÝROBY V EVROPE

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI UNIVERZITNÍ KNIHOVNA	
Přir. č.	2130755
Signat.	B 15068
Kč	

UNIVERZITNÍ KNIHOVNA
TECHNICKÉ UNIVERZITY V LIBERCI



3146181014

HISTORIE A VÝVOJ ODĚVNÍ

VÝROBY V EVROPĚ

Na přelomu 19. a 20. století se začínají zakládat první odborové organizace dámských krejčích a střihačů. Od této doby se rychle měnila celková linie rozvoje oděvního průmyslu a rozšířilo se rozpětí konfekční výroby. První světová válka poznamenala všechny oblasti života. V oděvní výrobě dochází k rozdrobenosti. Po roce 1918 se začíná usilovat o centralizaci v oděvnictví, začínají vznikat první akciové společnosti a některé firmy si začínají budovat své monopolní postavení. Domáští krejčí patřili k nejvíce vykořisťovaným a zuboženým vrstvám. Třicátá léta poznamenala vývoj v oděvnictví. Zároveň je období 30.let, zejména jeho druhá polovina, charakterizováno nástupem nového moderního způsobu výroby na základě mechanizované pásové produkce. Počátek tohoto procesu lze spatřovat již v roce 1928, kdy se první firma začala věnovat zavádění mechanizovaných provozů. Začíná tedy přeměna výroby oděvů, založená na domácí práci, ve výrobu v mechanizovaných provozech. Úspěšnější nástup těchto moderních způsobů výroby byl na počátku 30.let, ale i později podvazován hospodářskou krizí a jejími důsledky. Projevy této krize spočívaly ve všeobecných těžkostech při odbytu oděvnických výrobků. Domáští krejčí se bránili proti zavádění pásové výroby, v níž spatřovali další příčinu zbídačování. V době tzv. Protektorátu Čechy a Morava měla konfekční výroba plně sloužit potřebám nacistického Německa na výrobu uniforem a oděvů pro civilní obyvatelstvo. V roce 1945 byly firmy znárodněny.

Módu 20.století určují jednak salóny, jejichž modely reprodukuje náročný módní tisk a v praxi se jimi honosí jen malá vrstva majetných, ale může se jimi řídit i sériová výroba, takže pak zaplavují ulice, obchody i kanceláře. Individuální krejčovství se vyznačuje náročností vypracování, což vyžaduje dokonalou konstrukci univerzálního střihu. Stříhání v průmyslové výrobě prochází laboratorním vývojem, proměřováním a zkoušením. Sériová výroba vytváří sama o sobě určitou módní normu, protože technologie výroby preferuje jednodušší, nosnější střih proti střihům individuálního krejčovství. Tyto technologické požadavky sériové výroby, dokonce typické detaily průmyslového zpracování se

mohou naopak stát na čas módním prvkem, tak jako jiné formy pramenící z kolektivního oblékání např. detaily uniforem a především džínsového oblečení. Naproti tomu formy typické pro řemeslnou výrobu, jako např. výšivka, nalézají i v průmyslové výrobě své strojní vyjádření. Současný oděvní průmysl má nejmodernější vybavení. Stříhá se např. hloubkově řezajícími noži elektronických strojů, tím zodpovědnější práci má potom konstruktér střihu. Velkosériovost zaručuje efektivnost výroby, tedy i nízkou cenu výrobku. Plánování v oděvním průmyslu musí samozřejmě počítat s módou, s jejími cykly, ale i s jejími neočekávanými zvraty. Výrobní struktura moderního oděvnictví je velmi pestrá. Na vrcholu je ovšem průmyslová sériová výroba sdružená ve velkých koncernech. V pořadí další jsou menší, obvykle specializované podniky. Potom je to výroba malosériová typu družstev, nebo boutique, a konečně módní domy nebo salony tzv. Haute Couture. Požadavkem výroby v módních domech je nejen nákladný materiál, náročné zpracování a individuální střih, ale i výtvarná originalita. Tu zaručují osobnosti jednotlivých velkých módních tvůrců. Mezi nejvýznamnější patří: Coco Chanel, Christian Dior, Gianni Versace

C O C O C H A N E L

„Malá Velká slečna“ se narodila 19. srpna 1883 ve francouzském provinčním městečku Saumur. Holčička byla pokřtěna jménem Gabrielle, ale po celý život jí lidé říkali Coco. Gabrielle se narodila ve znamení Lva a měla obrovský „čich“ pro elegantní oblečení. Během života se stala jednou z největších tvůrkyň světové módy.

Život COCO CHANEL je hodně skandální, ale hlavně je naplněn obrovským talentem a neúnavností. Její lví srdce překonává vlastní ambice především zjevem - každého upoutá na první pohled. Má štíhlou chlapeckou postavu, nosí krátký účes, je nápadná a na rozdíl od svých zdrženlivých vrstevnic temperamentem jen srší. Nenosí nic z toho, co diktuje tehdejší móda - dlouhé vlečky, volány, šněrovačku. Obléká se do praktických kostýmů, nosí obuv na nízkém podpatku. Prohlašuje, že žena musí mít stejná práva jako muž a módu, kterou sama nosí, hodlá vytvářet také pro ostatní ženy.

První obchůdek si otevřela v roce 1910 v Paříži v ulici Cambon, které zůstala věrná až do smrti. Od roku 1921, kdy otevřeli slavný modelový dům v Paříži, už začíná vystupovat na nejvyšší vrchol své slávy. Tady předvádí a prodává jednoduché žerzejové šaty, twinsety z jemné vlny a legendární „malé černé“ šaty. Všechno to bohatě zdobí kaskádami kovových řetězů smíchaných se skleněnými perlami. V roce 1924 zakládá společnost Chanel a vytváří řadu dalších vůní pro ženy i muže a zapisuje se do dějin oděvní kultury dalším převratným činem - do dámské módy uvádí tvid, speciálně pro ni připravovaný ve Skotsku.



Symbol Chanel - tvidový kostým bez límce, šantungová halenka, mušketýrské manžety, zlatý řez (1958)

V roce 1935 má její impérium už bezmála 4.000 zaměstnanců. V roce 1939 však křivka jejího úspěchu klesá - Evropa se ocitá uprostřed běsnění druhé světové války a Chanelová svůj modelový dům uzavírá.

„Dávám ženě možnost využít vlastních zbraní - půvabu a osobitosti - a navíc ji nabízím možnost vybrat si z nových linií“ , říkávala s úsměvem.

Neúnavná a ctižádostivá žena svůj talent bezezbytku rozdávala až do posledního dne života v roce 1971. Královna odešla, ale styl Chanel zůstal - značka nejvyšší elegance ve světě módy žije dál. Byla to skutečně první žena, která se nesmazatelně zapsala do dějin módy 20. století.

C H R I S T I A N D I O R

Rok 1947 - tehdy byly napsány první kapitoly legendy o „králi módy“. Christian Dior předvedl svou první kolekci. Proti hubeným válečným letům, jež nedávno skončila, hýřila metry tkanin: délky šatů i plášťů sklouzávaly značně nízko, bohaté sukně spolykaly nevidané množství látek. Po létech úzkostlivého válečného šetření se Diorova kolekce stala bombou - festivalem luxusu, dostatku a umění a měla obrovský úspěch. Kolekce dala vyniknout nové módní linii nazvané New look. Za deset let vybudoval celé impérium - 28 krejčovských ateliérů, 5 modelových domů, 140 zaměstnanců ročně vyrobilo v průměru 12000 modelových oděvů (zhotovení jednoho modelu v průměru 200 pracovních hodin).

G I A N N I V E R S A C E

Stal se návrhářem zcela přirozeným vývojem. Narodil se 1946 v Reggio di Calabria.

V 18 letech začal navrhovat v matčině ateliéru pro soukromé zákaznice, naučil se šít a stříhat a po studiích (1975 - 76) začal kreslit návrhy pro firmy. Neopakovatelný styl Versaceho se zrodil v roce 1975, kdy začal slučovat kontrasty - kůže s krajkovinou a kožešinu s hedvábím a začal pracovat s dokonalou technologií. Budoucnost módy viděl v intercionalitě - proto předváděl v Miláně, Paříži i v New Yorku.

Zemřel 15.července 1997. Sestra Donatella stojí za pokračující image Versaceho stylu a má úspěch. Versace byl jedním z největších, nejuctívanějších a

nejvýznamnějších návrhářů 20.století. Jeho styl odrážel slávu a velkolepost římského císařství a přitom byl přínosem současnému vkusu. Z rodinného jména vytvořil legendu a mezinárodně uznávanou značku. Život velkého módního tvůrce byl tragicky přerván, ale jeho bohaté dědictví, hýřící barvami a kouzlem krásy žije dál.

V Ý V O J Š Í C Í C H S T R O J Ů

Základy mechanizace šicího procesu byly položeny již v třicátých a čtyřicátých letech 19.století, kdy byl vynalezen šicí stroj. Od této doby probíhá zdokonalování jednotlivých ústrojí šicího stroje a zejména vazbových mechanismů s různými typy člunků a chapačů. Do podoby se základními znaky dnešního průmyslového šicího stroje dospěl vývoj až ve dvacátých letech 20.století, kdy se začínají též objevovat dvoujehlové šicí stroje s vertikální osou chapače a stroje s řetízkovým stehem, zejména obnitkovací a zapošivací. Ve třicátých letech se začínají používat tzv.speciální stroje, tj.poloautomaty na přišívání knoflíků, závorovací stroje a stroje na hotovení dírek. První výskyt těchto strojů byl spojen s přechodem od domácí výroby do průmyslové výroby oděvů, kde jedině bylo možno tyto poměrně drahé stroje plně využít. Šicí proces se stal místem s výraznými podmínkami pro mechanizaci a automatizaci. Zvyšování otáček šicího stroje, které v současné době dosahuje u strojů s vázaným stehem 7000 min^{-1} a u strojů obnitkovacích až 9000 min^{-1} , vedlo k použití bohatě dimenzovaného elektromotoru s třecí spojkou pro rychlý rozběh a rychlé zastavení, který byl v šedesátých letech nahrazen stopmotorem s možností rychlého zastavení s jehlou v dolní a horní poloze a s možností automatického odstřihu obou nití. Snaha po vyšším využití šicího stroje vedla rovněž k využívání strojů s dvounitným řetízkovým stehem, u kterých odpadá ztrátový čas pro častou výměnu spodní cívky a u kterých se postupně objevil zpětný steh pro zajištění konců švů proti paratelnosti a rovněž stopmotor s odstřihem obou nití. Oba druhy strojů byly postupně vybavovány horním a diferenciálním podáváním, ořezy materiálu po straně a různými přídatnými aparáty a vodiči (tzv.malou mechanizací) pro speciální operace.

V šedesátých letech se objevila tzv.integrovaná pracoviště, u kterých je částečně mechanizováno vedení díla pod patkou stroje, odstřih nití, uzašití na začátku a na konci švu a odložení díla. Zvýšili produktivitu práce o 10 až 30 % oproti univerzálním strojům. Postupně vznikala integrovaná pracoviště pro sešívání montážních švů u kalhot, sukní, rukávů, vybavená ústrojím pro obrysové šití dílů.

Současně s integrovanými pracovišti vznikla i poloautomatická zařízení, u kterých obsluha pouze přisunuje oděvní součásti jehle šicího stroje, případně vkládá součásti do vodiče nebo na vstupní místo přípravného ústrojí a spustí automatický cyklus stroje.

U složitějších operací, tvarovaných záševků a dlouhých švů přímých i zakřivených nevystačila již konstrukce s šicím strojem na běžném podstavci a vytvořila poloautomaty agregátového typu s uspořádáním funkčních ústrojí ve speciálních rámech. Postupně vznikaly poloautomaty na dlouhé a krátké švy, poloautomaty na předšívání a prošívání drobných dílů, poloautomaty na předšívání výpustkových nebo lištových kapes s patkou nebo bez patky, do kalhot nebo sak, poloautomaty na obnitkování kalhotových dílů a poloautomaty na našívání naložených kapes na přední díly košil a pyžam.

Mikroprocesorová řídicí technika se uplatnila všude tam, kde je účelná rychlá změna programu, např.u vyšívacích strojů a poloautomatů na drobné díly. U našívání drobných součástí je šicí stroj schopen zapamatovat si počty stehů v jednotlivých úsecích našívané součásti, zastavit stroj při vysoké rychlosti přesně v rozích s jehlou ve spodní poloze a automaticky, bez impulsu obsluhujícího pracovníka, uzašit konec švu a odstříhnout nitě.

Místem s výraznými podmínkami pro mechanizaci a automatizaci je stříhárenský proces. Přesto zde mechanizace a automatizace nastoupila daleko později za šicími dílnami a ani v současné době nedostačuje požadavkům šicího procesu po stránce kvality a kvantity. Systém práce, ve kterém dělník vykonává všechny stříhárenské operace, tj.ruční rozložení a navrstvení materiálu, rozložení šablon, zhotovení nákresu horní polohy a vystřižená jednotlivých dílů ručními nůžkami, byl opouštěn velmi zvolna. Ve třicátých letech byly nahrazeny nůžky ručními řezacími strojky s kotoučovým vertikálním nožem a řezacími stroji

s pásovým nožem, které umožnily vyřezávat díly z polohy o více vrstvách. Tyto možnosti si vynutily jiné systémy nakládání materiálu. Hotovení dlouhých náloží si vynutilo postupně i racionálnější způsoby kreslení obrazů horní polohy. Střihač měl k dispozici nákres celé horní polohy.

Vývoj techniky pro nakládání náloží dospěl v současné době k vysoce výkonným nakládacím strojům, jejichž šířka se přizpůsobuje rozloženým materiálům a délka využívání velkonábalů. Aby stroj mohla obsluhovat jedna pracovní síla, jsou k dispozici zvedací zařízení, která automaticky dopraví velkonábaly z palety až na plošinu nebo do vidlic nakládacího vozíku. Zdokonaluje se a automatizuje navádění počátku textilního materiálu. Běžné je vybavení elektronicky řízeným ústrojím pro rovnání podélných okrajů.

Zdokonaleno bylo rovněž hotovení nákresů horních poloh, které dospělo ke světlotiskové metodě. Světlotiskový papír je na spodní straně opatřen termolepivou vrstvou a nažehluje se na horní list nálože.

V souvislosti s vývojem řezacích automatů byly dělány pokusy s různými typy řezných nástrojů, které by mohly řezat do všech směrů translačním pohybem, jako např. paprskem kyseliny, vodním paprskem, světelným obloukem, paprskem plasmu a laserem.

Nejvyšší vývojový stupeň ve střihárenském procesu představuje systém využívající samočinný počítač a obrazovku. Téměř všechny systémy plní stejné základní funkce: automatické stupňování střižových dílů a jejich paměťovou archivaci, interakční nebo automatické sestavování střižových poloh, automatické vyhodnocování ekonomičnosti střižových poloh (délka, plocha, obvody dílů..), automatické vykreslení střižových obrazců (střižových poloh, stupňovacích map), automatický výřez střižových šablon a program pro automatický výstřih materiálu na numericky řízeném řezacím automatu. Nejpropracovanější jsou systémy MARKAMATIC. Výsledkem jsou modelářské programy, které umožňují provádět v systému tvorbu základní střižové konstrukce pomocí interakční grafické obrazovky a jsou schopny komplexně obsáhnout celou konstrukční přípravu výroby.

Naposledním místem, kam zasáhla mechanizace a automatizace v oděvní výrobě, je žehlicí proces. Ruční žehlení výrobků, ještě v třicátých letech uplatňované v průběhu šicího procesu, bylo jen zvolna vytlačeno ručně a nožně

ovládanými žehlicími lisy. Dosavadní vývoj zdokonalil tyto tradiční prostředky a usnadnil jejich ovládání zavedením pneumatiky a hydrauliky a opatřil je automatickým cyklem. Programovatelné jsou následné funkce: tlak žehlení, napařování přes horní nebo dolní čelist, čas žehlení při zavřených čelistech, odsávání, ofuk, poklep a celková délka žehlicího programu.

Další oblasti, které rozsahem mechanizace a automatizace stojí za uvedení. Je to např.oblast chemizace oděvní výroby, hotovení polotovarů, např.ramenních vložek z PU (polyuretan) materiálu, ultrazvukové a VF (vysokofrekvenční) spájení, podlepování a vyztužování oděvních dílů a zejména o oblast mezioperační dopravy, která v současné době, ve formě závěsných dopravníků s mechanickým nebo ručním posunem a dopravníků adresných s předvolbou, tvoří základ nových organizací oděvní výroby a jsou dostupným zdrojem zvyšování produktivity práce.

Ačkoli je 20.století charakterizováno obrovským technickým pokrokem a vývojem nových technologií, lze předpokládat, že další léta naváží na tyto technologické postupy a budou je i nadále zdokonalovat.